AH 2631
2022Z05076

Antwoord van minister Hoekstra (Buitenlandse Zaken), van minister Schreinemacher (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) en van minister Ollongren (Defensie), mede namens de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Economische Zaken en Klimaat (ontvangen 6 mei 2022)

Vraag 1
Bent u bekend met het bericht in NRC: "Voorkom dat China militaire technologie bemachtigt"?[1]

Antwoord
Ja.

Vraag 2
Hoe oordeelt u over de geconstateerde trend in het bericht dat China gretig gebruik maakt van technologie van Europese bedrijven en universiteiten om de Chinese krijgsmacht te versterken? Concludeert u dat er sprake is van ongewenste technologieoverdracht?

Antwoord
China heeft de ambitie om in 2049 dé leidende en zelfvoorzienende technologische, wetenschappelijke en militaire supermacht te zijn. Om dit doel te bereiken, volgt het land een assertieve strategie die bestaat uit een combinatie van grootschalige overheidsinvesteringen in onderzoek en ontwikkeling, overnames van buitenlandse hightechbedrijven en het bieden van toegang tot de Chinese markt in ruil voor technologieoverdracht[2]. Daarbij wordt in het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren 2021[3] geconstateerd dat belangstelling bestaat voor de Nederlandse topsectoren en kennisinstellingen vanwege de hoogwaardige infrastructuur, technologie en kennis die zij bezitten. De laatste vormen niet alleen doelwit van spionageactiviteiten, maar ook van legale (academische) samenwerkingsverbanden die potentieel kunnen leiden tot ongewenste kennisoverdracht. Het kabinet is zich bewust van de Chinese doelstellingen. Het kabinet erkent eveneens dat de risico's op ongewenste overdracht van (sensitieve) kennis en technologie gemitigeerd dienen te worden, wanneer deze tot risico's voor de nationale veiligheid leiden.

Vraag 3
Bent u het ermee eens dat de grote geopolitieke veranderingen van de afgelopen tijd Nederland en de Europese Unie dwingen om de

[1] NRC, 'Voorkom dat China militaire technologie bemachtigd', 15-03-2022
[2] Nederland-China: een nieuwe balans, 15-05-2019
[3] Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, 03-02-2021

samenwerkingen op het gebied van militaire technologie met onvrije landen te heroverwegen en waar nodig te herzien?

Antwoord
Technologie staat meer dan ooit centraal in nationale veiligheidsvraagstukken. Dit is onder andere het gevolg van toenemende inzet van technologie in internationale geopolitieke competitie en het dual-use karakter van nieuwe of opkomende technologieën. Dit leidt tot nieuwe vragen over de relatie tussen technologie, veiligheid en economie, waaronder de vraag welke technologieën we willen beschermen vanwege mogelijke nationale veiligheidsrisico's.

Op 21 maart jl. is het EU Strategisch Kompas aangenomen door de Raad Buitenlandse Zaken en op 24 maart jl. is dit bekrachtigd door de Europese Raad. Hierin wordt richting gegeven aan het Europese veiligheid- en defensiebeleid. In het Strategisch Kompas is opgenomen dat de EU vol gebruik zal blijven maken van het bestaande samenwerkingsmechanisme voor het screenen van buitenlandse investeringen en dat lidstaten zo snel als mogelijk nationale screeningsmechanismen ten aanzien van buitenlandse investeringen dienen te implementeren om zo veiligheidsrisico's te mitigeren.

Voorts is op 15 februari jl. de 'roadmap on critical technologies for security and defence' van de Europese Commissie gepubliceerd met daarin een tijdspad waarbinnen onderzoek, ontwikkeling en innovatie ten aanzien van sensitieve technologie dient te worden gestimuleerd alsmede strategische afhankelijkheden op dit vlak dienen te worden teruggedrongen.

Vraag 4
Hoe is het zicht van het kabinet over de technologieoverdracht op dit gebied van de afgelopen 20 jaar? Hoe werkt het kabinet eraan om dit te verbeteren?

Antwoord
De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten doen doorlopend onderzoek naar dit onderwerp. In het Dreigingsbeeld Statelijke Actoren van AIVD, MIVD en NCTV dat vorig jaar aan uw Kamer is aangeboden, staat beschreven hoe de Chinese inzet van zowel legale als illegale economische middelen en (digitale) spionage een groeiende dreiging vormt voor de Nederlandse economische veiligheid[4]. Deze inzichten die deze onderzoeken opleveren worden gebruikt in verschillende beleidsinstrumenten (zowel bestaande als toekomstige) om ongewenste kennis- en technologie overdracht te adresseren, vanuit een kabinetsbrede visie en inzet, zoals beschreven in de Kamerbrief over de aanpak statelijke dreigingen van 3 februari 2021[5].

[4] Dreigingsbeeld Statelijke Actoren, 03-02-2021
[5] Kamerbrief met beleidsreactie DBSA en voortgang aanpak statelijke dreigingen, 03-02-2021 (Kamerstuk 30 821, nr. 125)

Zo is er op 31 januari jl. een brief naar uw Kamer verstuurd over de voortgang van de maatregelen en de ontwikkelingen op het gebied van kennisveiligheid[6]. Daarnaast ligt de Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames (vifo) nu ter behandeling voor in uw Kamer. De doelstelling van investeringstoetsing (zoals al bestaat in de telecom- en energiesector) is om risico's voor de nationale veiligheid te mitigeren die kunnen ontstaan bij wijzigingen in zeggenschap van bedrijven. Dit betekent dat investeringen in bepaalde bedrijven worden getoetst, waarna eventueel mitigerende maatregelen kunnen worden opgelegd en in het uiterste geval investeringen kunnen worden geblokkeerd.

Een andere manier waarop het kabinet bijdraagt aan het voorkomen van ongewenste technologieoverdracht, is via exportcontrole. Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen zijn gehouden aan Europese en nationale regels voor de export van dual-use-goederen en technologie[7]. Het belangrijkste kader daarvoor is de (EU) dual-use-verordening (2021/821), die recentelijk is herzien en op 9 september 2021 in werking is getreden. De dual-use-verordening geeft een breed kader om de export van producten, programmatuur en technologie die zijn opgenomen in de bijlage van de verordening te controleren.

Met de herziening van de dual-use-verordening zijn de mogelijkheden voor het opleggen van ad hoc vergunningplichten vergroot. Zo introduceert de verordening een mogelijkheid tot het opleggen van een ad hoc vergunningplicht voor de export van cybersurveillance-technologie in geval van zorgen omtrent mensenrechtenschendingen.

Hoewel de bovengenoemde instrumenten een belangrijke bijdrage leveren aan de weerbaarheid en daarmee aan het voorkomen van ongewenste technologieoverdracht is het risico daarop nooit volledig uit te sluiten. Het kabinet houdt dit onderwerp hoog op agenda om de restrisico's adequaat te adresseren.

Vraag 5
Wat vindt u van de suggestie om een meldingsplicht in te voeren voor universiteiten en bedrijven die samenwerken met Chinese partijen binnen risicovakgebieden?

Antwoord
Universiteiten en bedrijven hebben de vrijheid om samenwerkingen met binnen- en buitenlandse partners aan te gaan. Voor universiteiten is dat onderdeel van de in Nederland wettelijk geborgde academische vrijheid. Het

[6] Kamerbrief over voortgang en vooruitblik aanpak kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap, 31-01-2022 (Kamerstuk 31 288, nr. 948)
[7] Kamerbrief inzake implementatie herziene verordening producten voor tweeërlei gebruik, 06-10-2021 (Kamerstuk 22 112,nr. 3210)

is dan ook primair aan de kennisinstelling of het bedrijf om kansen en (veiligheids)risico's van iedere samenwerking af te wegen.

Om de kennisinstellingen daarbij handvatten te geven, is op 31 januari jl. de Nationale Leidraad Kennisveiligheid gepubliceerd, een gezamenlijk product van het Nederlandse kennisveld en de Rijksoverheid, die kennisinstellingen hierbij op weg helpt. Ook werd die dag het Rijksbrede Loket Kennisveiligheid geopend waar kennisinstellingen terecht kunnen met vragen over concrete aan kennisveiligheid gerelateerde zaken. Zoals toegezegd door de minister van OCW tijdens het commissiedebat internationalisering en kennisveiligheid van 9 februari jl. zal hij de kennisinstellingen bij brief oproepen om een risicoanalyse uit te voeren en over de uitkomsten daarvan met de Raden van Toezicht in contact te treden. De minister van OCW zal eind dit jaar het gesprek aangaan met de Raden van Toezicht om te zien of de huidige kennisveiligheidsaanpak van het kabinet volstaat, of dat er aanvullende maatregelen nodig zijn.

Bedrijven kunnen voor advies terecht bij de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Buitenlandse Zaken (BZ) en bij de RVO. BZ informeert het bedrijfsleven ook proactief over de risico's die verbonden zijn met samenwerking met Chinese partijen. Daarnaast heeft de RVO in opdracht van BZ een aantal instrumenten ontwikkeld om het bedrijfsleven te ondersteunen bij het identificeren van risico's m.b.t. zakendoen in en met China, zoals de China Business Tool, een zelf-scan voor bedrijven, en de International Business Academy, een reeks online informatiesessies over diverse onderwerpen. Tegen deze achtergrond acht het kabinet invoering van een meldingsplicht op dit moment niet opportuun.

Vraag 6
Bent u van mening dat het begrip 'risicovakgebieden' op dit moment voldoende gedefinieerd is? Zo nee, kunt u in samenwerking met experts daaraan werken?

Antwoord
Zoals aangegeven in de Kamerbrief "Voortgang en vooruitblik aanpak kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap" werkt het kabinet aan een toetsingskader om ongewenste overdracht van kennis en technologie te voorkomen[8]. Hierbij gaat het om de toetsing van individuen die toegang willen tot kennisgebieden waarop de risico's voor de nationale veiligheid het grootst zijn, de zgn. 'risicovakgebieden'. Een belangrijk element voor de totstandbrenging van dit toetsingskader is de afbakening van deze risicovakgebieden: welke kennis en technologie is vanuit het oogpunt van nationale veiligheid risicovol? Omdat deze vraag ook speelt bij het vifo, is hiervoor een gezamenlijk extern adviestraject ingezet vanuit OCW en EZK. De veldpartijen voor hoger onderwijs en wetenschap zullen hierbij betrokken

[8] Kamerbrief over voortgang en vooruitblik aanpak kennisveiligheid hoger onderwijs en wetenschap, 31-01-2022 (Kamerstuk 31 288, nr. 948)

worden. De presentatie van voorstellen voor het toetsingskader is voorzien voor eind dit jaar; de inwerkingtreding ervan zal realistisch gezien op zijn vroegst in 2023 plaatsvinden.

Vraag 7
Is de regering momenteel juridisch en bestuurlijk in staat om ongewenste samenwerkingen op dit gebied te blokkeren als is vastgesteld dat het om te gevaarlijke risicovakgebieden gaat? Zo nee, wat is daarvoor nodig en bent u bereid daarmee aan de slag te gaan?

Antwoord
Wanneer het gaat om (academische) samenwerkingen van Nederlandse kennisinstellingen met buitenlandse kennisinstellingen en bedrijven, geldt dat er op dit moment geen wettelijke basis is om de Nederlandse kennisinstelling te verplichten om deze samenwerking te beëindigen. Zie verder het antwoord op vraag 5.

Vraag 8
Bent u bereid te onderzoeken wat voor beleid de Verenigde Staten op dit gebied voert en te bezien of daar bepaalde lessen uitgetrokken kunnen worden?

Antwoord
Er is intensief contact met de Verenigde Staten op gebied van kennisveiligheid. Het bezoek dat de minister van OCW onlangs aan de VS heeft gebracht stond mede in het teken van kennisveiligheid en het beter inzicht krijgen in Amerikaanse beleidsvorming. Op ambtelijk niveau worden ook uitvoerig contacten onderhouden, zowel bilateraal als via de EU. Daarbij gaat het om uitwisselen van informatie en van geleerde lessen, maar ook om inzicht te krijgen in hoe Europees/Nederlands en Amerikaans beleid zo goed mogelijk op elkaar afgestemd kunnen worden, opdat kennisveiligheid goed gewaarborgd wordt en tegelijkertijd de trans-Atlantische handels- en investeringsrelatie en kennisuitwisseling verder wordt versterkt.

Vraag 9
Kunt u deze vragen afzonderlijk beantwoorden?

Antwoord
Ja.